

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I
INFORMACIÓ LOCAL

ARA SÍ VOTA
EL TEU SINDICAT. LA FORÇA DE LA UNÓ

**UNIO
DE PAGESOS**

ARTESA DE LLEIDA

NÚMERO 155

DÈSEMBRE 1994

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFORMACIÓ
LOCAL

NÚMERO 155
DESEMBRE 1994

EDITA: AGRUPACIÓ
CULTURAL LA FEMOSA
CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA
DIPÒSIT LEGAL : L- 264-1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Els articles que apareixen
a les planes de La Femosa
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants

PÒRTIC

Encara que les coses de la cultura, al nostre poble, no van, ni de bon tros, com voldríem, si que podem constatar de tant en tant, que s'hi manté encara un caliuet que ens ajuda a viure, malgrat tot, amb esperança; no és pas gran cosa, si ho comparem amb el que passa als pobles amb més tradició cultural, però, per aquestes latituds, Artesa l'hem de considerar un poble actiu o, si més no, un poble on s'hi respira, encara, inquietuts.

D'això que diem, ens en vam poder adonar el dijous, dia vuit d'aquest mes de desembre, quan el conjunt musical *Els Tartanys*, va voler celebrar el vint-i-cinquè aniversari de la seva primera actuació pública. Aquest conjunt musical (l'únic que hem tingut en moltíssims anys) va actuar només tres o quatre anys, però tot i així (i suposem que, per aquest caliuet que es respira al poble) els seus components han volgut tornar a ajuntar-se, assejar amb força i tornar-se a presentar amb tota la il·lusió d'aquest món davant els seus convilatans, oferint-los un concert retrospectiu, nostàlgic del temps que, com a conjunt musical *Els Tartanys*, van actuar pels pobles d'aquestes comarques.

Els artesencs que ja esperàvem, amb candeletes, aquesta represa (que esperem que es consolidi) vam acudir a la Sala de la LLar del Poble fins a omplir-la i rebotir-la com mai ho havia estat. Aquesta resposta dels artesencs a la festa dels vint-i-cinc anys de *Els Tartanys* ve a confirmar, d'una manera clara, això que hem anat dient. Als artesencs ens agrada que al nostre poble es facin coses, però ens agrada, encara més, que, aquestes coses les facin els mateixos artesencs.

LA FEMOSA CUINA

"BLANDADA" DE BACALLÀ

INGREDIENTS (per 10 persones)

1/2 Kg. de bacallà una mica remullat i bullit amb dues fulles de llorer
 1/2 Kg. de patates bullides
 5 grans d'all
 1/4 l. d'oli d'oliva
 1/4 de llet tèbia
 Formatge ratllat

Una vegada tindrem bullit el bacallà l'esfilarem traient-li les arestes, també tindrem a punt les patates. En una paella amb oli hi sofregirem els alls; una vegada sofregits, els traurem i aquest oli calent el tirarem damunt el bacallà i les patates que haurem posat en un bol junt amb la llet. Es tritura tot barrejat.

En una cassoleta de terra hi repartirem la barreja posant-hi per sobre el formatge ratllat i la col.locarem al forn a gratinar.

Aquesta *blandada* té altres aplicacions com: farcir uns *creps* o pebrots.

SALSA HOLANDESA

INGREDIENTS

2 rovells d'ou
 200 grs de mantega desfeta i tèbia
 Una cullerada d'aigua tèbia
 Un raig de suc de llimona
 Sal i pebre blanc

Posarem tots els ingredients en un bol menys la mantega i ho passarem pel *minipimer*, i la mantega l'anirem afegint després poc a poc.

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

LA FEMOSA CUINA / 2

NOTES I NOTÍCIES / 4

ELS TARTANYS, 25 ANYS / 8
Per Felip Domenech i Costafreda

UNA CONVERSA AMB *ELS*
TARTANYS (1970) / 11

UNA CONVERSA AMB *ELS*
TARTANYS 25 ANYS DESPRÉS / 14
Per J. R. S. G.

CAP ALLÀ 1969 / 19
Per A. Costafreda

AMB POQUES PARAULES / 20
Per Felip Gallart i Fernàndez

COSES DEL NOSTRE TERME / 21
Per A. Costafreda

MOTS ENCREUATS / 22
Per M. N.

7.01 / 24
Per Felip II

EXISTEIX? ON ÉS? LA PODEM
TROBAR? / 25
Per Sòcrates

FOLKLORE ARTESENC / 26
Per A. C.

La Portada: Les primeres eleccions al camp.

NOTES I NOTÍCIES

CURS DE CUINA

Els dies 28, 29, 30 de novembre, i 2 de desembre, l'Associació de Dones d'Artesa de Lleida, va organitzar un curs de cuina que va tenir lloc al local de

l'Agrupació Cultural La Femosa.

El curs de cuina fou impartit per dos cuiners del restaurant del Club Tennis Urgell, i assistirem una

vintena de senyores totes elles amants del món culinari.

L'èxit del curs ha fet que l'Associació de Dones edités un petit dossier explicatiu de totes les receptes que es varen cuinar.

DIVENDRES CULTURALS A LA FEMOSA

L'Agrupació Cultural La Femosa, ha iniciat les seves tertúlies dels divendres culturals, invitant a tot un seguit de persones que ens parlaran de temes variats i diversos.

Les xerrades que han estat realitzades han estat les següents:

Divendres, dia 2 de desembre, Xavier Sanz, que ens va parlar de flors i plantes.
Divendres, dia 9 de

desembre, Marta Pallarés, que ens va parlar d'Art Contemporani.

Divendres, dia 17 de desembre, Pep Riera, que ens va parlar de la Unió de Pagesos i de la pagesia.

ELECCIONS SINDICALS AGRARIES

El passat dia 27 de novembre es van celebrar per primera vegada eleccions a les Cambres Agràries de Catalunya. En aquestes eleccions en que hi podien participar tots els pagesos i pageses inscrits en el cens que va elaborar el Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya,

es presentaven tres candidatures:

- IACSI-USAC-ASAJA
- RAMADERS I PAGESOS-
CONSORCI FORESTAL-JAG-
AEAPLL
- UNIÓ DE PAGESOS

A Artesa varen anar a votar 59 persones de les 105 que contenia el cens, la qual cosa representa un 56% del

nombre de votants, i el resultat obtingut fou el següent:

	<u>Vots</u>
IACSI-USAC-ASAJA.....	4
Ramaders i Pagesos-Consorci Forestal -JAG-AEAPLL	4
Unió Pagesos.....	48
Paperetes nul.les.....	0
Paperetes en blanc.....	3

PARTIT DE FUTBOL ENTRE ELS VETERANS **TV3-ARTESA DE LLEIDA (2-12-94)**

El dissabte dia 2 de desembre es va dur a terme un partit de futbol entre els veterans de TV3 i els

veterans d'Artesa de Lleida.

Hi havia alguna cara famosa, com ara en Jordi L.P. i Lorenzo Santamaria.

El públic que hi va assistir era força nombrós i el partit va acabar amb el resultat favorable als veterans de TV3.

FESTA DE QUINTOS 94 (2-12-94)

Enguany la festa de quintos va celebrar-se el dia 2 de desembre del 1994, i tot i que prometia ser una festa no

només per al jovent sino fins i tot per a la gent més gran, atès que l'horari d'inici era raonable i que s'havia

previst un conjunt amb música per a ballar, no es va tenir gaire èxit.

DECORACIÓ NADALENCA (10-12-94)

Davant la proximitat de les festes nadalenques l'Associació de Dones d'Artesa va programar la realització

d'una jornada sobre decoració, que va tenir lloc al Casal Parroquial, i on amb escàs èxit no de participació,

sinó de la persona encarregada de fer-ho es van donar unes pautes bàsiques d'ornamentació nadalenca.

RESULTATS DEL TENNIS TAULA

Com al número anterior us cominquem els resultats dels dos equips de tennis taula, entre parèntesi figuren els punts guanyats per cada jugador, si escau.

EQUIP SENIOR

5 novembre: CTT Artesa de Lleida 0 - CTT Borges "A" 5, integraven l'equip d'Artesa: Francesc Solans, Isidre Olomi i Oscar Barrufet.

12 novembre: Impuls TT A 5 - CTT Artesa de Lleida 2, formaven l'equip d'Artesa: Francesc Solans (1), Isidre Olomi i Hector Besora (1).

19 novembre: CTT Artesa de Lleida 1 - CTT Pla d'Urgell Gemi 5, conformaven l'equip local F.Solans (1), I.Olomi i O.Barrufet.

26 novembre: Impuls TT B 3 - CTT Artesa de Lleida 5, jugaven per part d'Artesa F. Solans (3), I.Olomi (1) i Hector Besora (1).

3 desembre: CTT Artesa de Lleida 5 - CTT Borges B 2, representaven a Artesa; F. Solans (3), Josep Mª Drudis (1), i H.Besora (1).

10 desembre: CTT Almar Portell 5 - CTT Artesa de Lleida 2, interviniren per part del nostre equip JM Drudis (1), Ramon Besora (1) i Carles Gallart.

EQUIP CADET

5 novembre: CTT Artesa de Lleida 2 - PME Tàrrega 5, integraven l'equip d'Artesa: Ramon Besora (1), Antoni Mor (1) i Carles Gallart.

12 novembre: CTT Borges A 5 - CTT Artesa de Lleida 1, formaven l'equip d'Artesa: R. Besora (1), C.Gallart i Joel Terés.

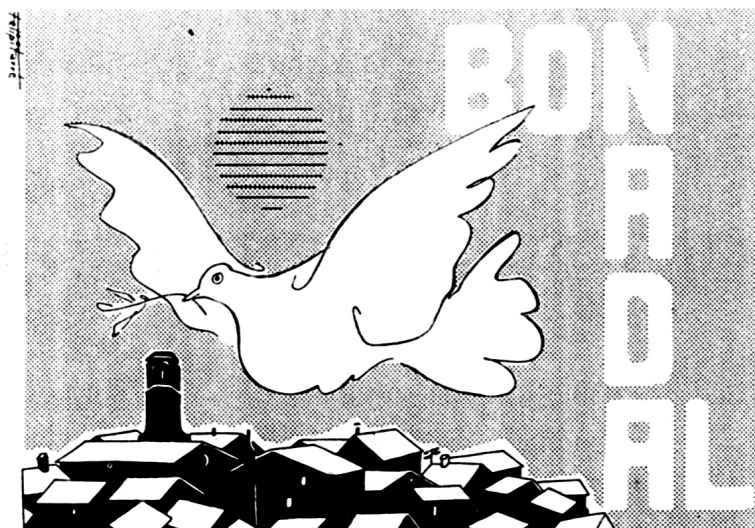
19 novembre: CTT Artesa de Lleida 1 - CTT Pla d'Urgell Gemi 5, conformaven l'equip local A.Mor (1), R. Besora i C. Gallart.

26 novembre: CTT Borges C 1 - CTT Artesa de Lleida 5, jugaven per part d'Artesa R.Besora (2), A.Mor (2) i C.Gallart (1).

3 desembre: CTT Artesa de Lleida 0 - CTT Impuls TT B 5, representaven a Artesa: A.Mor, C.Gallart i Mònica Solé.

10 desembre: CTT Torregrossa 3 - CTT Artesa de Lleida 5, interviniren per part del nostre equip R. Besora (2), A.Mor (2) i C. Gallart (1).

CTT Artesa de Lleida

XXV ANIVERSARI DELS TARTANYS

(8-12-94)

El dia 8 de desembre del 1994, el grup musical artesenc Els Tartanys, varen actuar per primera vegada.

Ara i després de 25 anys, per recordar l'esdeveniment varen dur a terme un recital musical a la Sala de la Llar del Poble. Al llarg de tot l'espectacle es va fer un petit homenatge a tots aquells que de manera banstant directa varen viure d'aprop, els anys de moviment del conjunt.

El grup aquesta vegada estava format per :

RAMON CALDERO
cantant
FELIP DOMENECH, al saxo
FELIP SOLE, a l'òrgan
RAMON BESORA, al baix
JORDI ORO, a la guitarra
JOSEP Mª PORQUERAS,
a la bateria

Tots ells eren els que formaven inicialment el conjunt, incorporant-se en

aquesta ocasió en MIQUEL NIUBO a la guitarra.

La sala estava repleta de gom a gom, i el públic va saber respondre degudament al merescut esforç que tots ells han dut a terme per poder sortir decentment altre cop damunt de l'escenari.

Cal destacar que l'acte fou amenitzat per en Felip Olomí, qui feu un breu record històric i les presentacions de les cançons.

El recent concert d'ELS TARTANYS.

ELS TARTANYS, 25 ANYS

És difícil de saber, com ens va venir l'afició a la música. Cap de nosaltres tenia antecedents familiars musicals, ni al nostre poble no hi havia tampoc grups, ni acadèmia musical, ni res que s'hi assemblés. Cal recordar, però, que les festes, totes les festes de la nostra joventut, giraven al voltant del cinema i del ball. Era en aquest on nosaltres, els menuts, ens vèiem en l'obligació d'estar quiets molta estona perquè si enredavem pel mig de la Sala *el bastonero* venia amb *l'esfurriaca* i ens deixava les cames fetes un poema. De manera que, de grat o per força, ens fixàvem molt ens els que hi havia dalt de l'escenari, que eren els protagonistes de la festa i a qui tothom saludava amb afecte i consideració, perquè duïen als pobles l'alegria i la distracció necessàries per carregar les piles i funcionar tota la setmana, almenys per als joves. El cas és que del meu record, ja als catorze anys, vàrem compondre una

cançó amb el Jordi, que es deia "*El Twist de los soldados americanos*" i que cantàvem a l'entrada amb altres companys, tot i fent veure que tocàvem algun instrument. De fet el Jordi ja havia anat a Ràdio Lleida a cantar Speedy Gonzalez. Deixeu-me dir que també admiràvem a joves més grans que nosaltres, que de vegades s'atrevien a pujar a l'escenari i cantar, com en Ramon Bravo o el Jaume de cal *Xalep*, aquest també va anar a la ràdio a cantar "*Corazón de Melón*" i que es varen convertir en els nostres herois musicals. Amb tot això, el cuquet de la música se'ns devia posar a dins, i ja cap als setze anys, un grup de joves, entre ells els Tartanys, vam demanar a mossèn Piñol si ens podia ensenyar música. Així, doncs, vam comprar un mètode de solfeig i ja ens tens cada dia durant molts mesos, després de la missa diària del vespre, darrera l'altar on hi havia l'orgue, aprenent solfeig cantat i a dur els

diferents compassos musicals, un dels més animats era l'Antoni de Cal Pico, que volia tocar el saxofó, i que més tard no va seguir, no recordo el per què. Amb aquell mossèn tan especial vàrem aprendre solfa i a perdre la por que ens feia tot allò relacionat amb la Religió, almenys pel que fa a mi.

Quan ens va semblar que enteníem de solfeig, vam comprar uns trastes senzills, i vam contactar amb el mestre Poch, un vell músic que tocava a les nits en un Cabaret de moda a Lleida, l'Scarlet, i que ja venia a tocar a Artesa quan a Cal Tomàs es feia Cinema mut i era acompanyat per una pianola que ell tocava perquè no fos tan ensopit. El mestre Poch era un músic deliciosament esbojarrat, gairebé tant com nosaltres. Dic això perquè amb quatre classes pràctiques i poc més ens va semblar, i ell no ens va fer veure el contrari, que estàvem llestos per menjar-nos el món com aquells melenuts de moda que

eren els nostres ídols, els Beatles. El que va demostrar tenir més seny de tots va ser en Ramon Calderó, el nostre cantant, que sabia més de música que nosaltres, ja que abans de fer la presentació oficial, va fer com fan els artistes, *Mutis pel Foro* i ens va deixar. Malgrat tot, el dia 8 de desembre de 1969 vàrem debutar a Artesa amb un èxit esclatant. Més tard vam comprendre que els aplaudiments eren més de simpatia que d'una altra cosa. Després vam anar a tocar per Nadal en sessió de tarda i nit, a Alcanar, un poble gran. Ens havien de pagar 10.000 ptes. i el sopar i després de molt regatejar, ens en van donar 6.000, i va ser allí on va néixer l'anècdota que encara dura de *La Chevecha* i que no cal contar. També us vull dir que per venjar-nos del que no ens van pagar, vam omplir, tan com vàrem poder, la furgoneta del Batista de Cal Manyana de taronges que hi havia als trossos. Què s'havien cregut aquests d'Alcanar!. Per fi d'any vam anar a tocar a l'Hotel la Sultana de Vinaròs, al País Valencià. Aquell dia com que tothom anava mig col.locat, no va passar res d'especial, només que degut a la durada

del Sarao, vam tocar no sé quantes peces que ni les havíem assajat mai; tocàvem de *bulto*. Després vam fixar el Ramon de Cal Moreno, que cantava millor que nosaltres i ja a l'Escola quan cantàvem el mes de Maria feia de Solista. Amb ell vam tocar a tres o quatre llocs més; recordo: Alfés, Torres de Segre i especialment Mequinensa, on vam tocar conjuntament amb una orquestra del Poble. En acabar el Batista els va preguntar la seva opinió sincera sobre com ho fèiem i ens van dir que per allí havien passat conjunts dolent, però que com nosaltres cap. Sens dubte exageraven. Va ser cosa de mala sort. Jo tocava amb una guitarra muda i el Jordi, que era el que ho feia més bé, se li va trencar una corda i com que no en tenia de recanvi, va tocar tota la segona part amb cinc. En vista de l'èxit assolit en Ramon Badia ens va deixar. I això, per fi ens va fer veure que calia un gir Copernicà en la nostra carrera musical, si volíem fer quelcom en el futur. Va estar llavors quan vàrem llogar un mestre de debó: Francisco Escartín. Vàrem continuar estudiant gairebé un any més i el Ramon

Calderó va tornar. Vam renovar tot l'instrumental i vam començar a assajar amb partitures i arranjaments del professor, fins que ens va dir que ja estàvem preparats per tocar d'una forma més o menys decent. A partir de llavors la història dels Tartanys és una altra història.

No vàrem tenir cap més problema, ni de cobrament, ni amb el públic. Al poble que anàvem sempre repetiem i no una, sinó moltes vegades, i tocàvem força sovint, ben bé una mitjana de dues actuacions per setmana. Recordo actuacions importants, com a l'elecció de la *Maja Internacional*, o quam fèiem de teloners a una primera figura com era Basilio, o tocant diverses vegades al Palau de Vidre, que era llavors el *Santa Santorum* de la música lleugera, vaja com el Big Ben ara. O al ball principal d'Osca, Alcanyís, Berga, Balaguer, etc. etc. I també quan vàrem quedar semifinalistes d'un concurs de conjunts que es feia al Manigan i que es retransmitia en directe per Ràdio Lleida i es triava per votació popular.

No voldria acabar aquesta breu història sense fer esment de la gent que ens va ajudar a viure més aprop

aquells anys, en Ramon Besora -pare-, col.laborador incansable en tot allò que calgués. Als xofers, que ens duïen a nosaltres i els instruments: el Batista Costafreda, el Ramon Carrera, el Josep Mª Gallart i el Josep Mª Iglésias, pel seu sincer aprecí i estímulo impagable. En Josep Mª Montané que ens feia de *Xispa* i s'encarregava de tota la part elèctrica, que ens feia tant de respecte. A un noi francès que sempre venia amb nosaltres als assajos, que es deia Jean-Claude i que vivia a Artesa, mort amb part de la seva família d'accident de trànsit, quan encara tocàvem. Jean-Claude, on siguis, pensa que Els Tartanys et tenim en el record i jo mateix, de tant en tant, encara canto la tonada d'aquella cançó que ens vas ensenyar : *Chante, chante Rossignole*. i per últim a l'inimitable Josep Drudis, que era, i és, un més de la colla, que duu al cor el tambor i converteix en ritme qualsevol objecte que se li posi al davant. Per la seva admiració sincera i compartida. I quant a grups, un record de companys als integrants de la Colla Sarda lista *Dolç Esforç*, amb qui vam compartir la Sala on

assajàvem plegats, una estona uns una estona els altres. I amb qui ens vàrem fer amics de debò. I per damunt de tot a l'Agrupació Cultural La Femosa, motor de tota l'activitat d'aquest poble nostre, des de fa tants anys, sense la qual tantes coses no haguessin estat possibles,

entre elles els Tartanys.

Felip Domenech

Nota: Em deixava d'agrair, sincerament, de veritat, a aquells que ens feien broma i se'n fotien de nosaltres, perquè ens van servir d'estímul per tirar endavant entossudidament.

ELS TARTANYS en el seu inici, 1969.

UNA CONVERSA AMB

ELS TARTANYS (1970)

A la revista *La Femosa* corresponent als mesos de març-abril de 1970, sortia, signada per Josep R. Gallart i Josep Prades, *Una conversa amb Els Tartanys*. Com aquesta entrevista ja fa pràcticament 25 anys que es publicà i s'escau que *Els Tartanys* han tornat a sortir, ens ha semblat bé de reproduir-la per comparar el tarannà d'aquells joves músics amb el tarannà que conserven 25 anys després.

Aquesta conversa la reproduïm tal i com va aparèixer al seu temps; no hi hent tocat ni una coma ni un accent.

Els Tartanys és un conjunt musico-vocal d'Artesa. Van debutar com a tal el dia 8 de desembre, creiem que molt precipitadament, i aquesta era l'opinió general de la gent unes setmanes després del seu debut. De llavors en çà han actuat en 4 o 5 llocs forasters i els comentaris han estat per tots els gustos. De l'última vegada que els havíem sentit fins a la seva darrera actuació del dia de Pasqua, vam trobar que havien millorat molt.

Per a sapiguer qui són, com pensen i quins projectes tenen, hem anat a parlar amb ells, i

davan les nostres preguntes ens han respost així:

1- Què és el que us mogué a formar aquest conjunt?
Veure que podiem crear un ambient musical al nostre poble.

2- Heu aconseguit aquest ambient que desitgeu?
No, perquè encara estem en formació.

3- I perquè aquest nom de *Els Tartanys*?
Doncs...encara que el nom no ens agrada...no n'hem trobat cap més.

4- Potser que amb aquest nom esperàveu que piquéis algun peix gros?

Aquesta pregunta de moment no la van entendre, la vam haver de tornar a repetir.

4- Potser que amb aquest nom esperàveu que piquéis algun peix gros?
No amb un de petit ens aconformariem.

5- Així voleu dir que encara no han picat?
Sí, alguns sí que han picat.

6- El repertori que teniu, no fa honor al vostre nom, perquè?
Perquè creiem que la música que toquem ha d'agradar, o sino mireu els nostres títols i veureu que tots han esta "supervendes"

mundials. Així tenim "Un vaso de vino"...

7- No creieu que us vau precipitar en el vostre debut?
Sí, ho reconeixem i la culpa va ser de la lògica impaciència, i també per allò del que dirà la gent "tan temps assajant i encara no surten".

8- Penseu ampliar i millorar els vostres coneixements musicals?
Sí, això estem fent, si no ampliessim i milloressim el nostre repertori i coneixements, valdria més que pleguessim, hem de comptar que cada dia... surten nous títols que agraden a la gent... i el públic és qui mana...

9- Esteu satisfets de les vostres actuacions fins al moment?
No!

10- Què heu après actuant?
Experiència, seguretat amb nosaltres mateixos i una cosa molt important: sentir els càlids aplausos del públic.

11- Quina opinió en teniu del públic?
Avui dia, el públic hi enten de música, i vol qualitat. Per això pague no? Vol qualitat i l'exigeix.

12- Projectes immediats?
(contesta la pregunta en Josep

Maria).

Estudiar, estudiar i estudiar.

13- Quin estimulants teniu per

seguir tirant endavant?

L'afecció i el desig d'arribar el més amunt possible.

14- Us avenu bé?

En això no hi ha cap problema.

Tots som de la mateixa edat i del mateix poble.

15- La vostra línia com a conjunt?

Encara no està definida.

16- Teniu la intenció de fer-vos professionals?

Si.

17- Heu comptat o compteu amb alguna ajuda econòmica?

Amb les nostres poques actuacions anem tirant endavant, comtem, però, amb una ajuda molt bona.

18- Quina és, si és pot saber?

El nostre esforç.

19- Teniu alguna cançó vostra?

Si en tenim alguna.

20- Títols?

"Poesia del mar, Rosas de abril, Came Roch, el Caminant..."

I fins ací les nostres preguntes a tot el conjunt. Ara a continuació fem les 4 preguntes mateixes a cada un dels components d'*Els Tartanys*, per a tenir un retrat més o menys aproximat de la personalitat de cada individu.

Es diu Josep Mª Porqueras i Olomí, té 19 anys, pel castany i ulls de color marró.

Nom artístic?

Josep Maria

Experiències musicals?

Dos dies a Londres

Preferències musicals?

Beatles, Raimon, Julio

Iglesias...

"Hobby"?

Motorisme

Tipus ideal de dona?

Morena i sincera, agradable i que m'agradi. Amb personalitat i que li agradi la música moderna

Es diu Felip Solé i Gallart, té 19 anys. Cabell fosc i ulls blaus.

Nom artístic?

Felip

Experiències musicals?

Als 12 anys aprenia a tocar

l'orga. Però ho vaig deixar

Preferències musicals?

Beatles, Arthur Conley i Serrat.

"Hobby"?

Pim-pom

Tipus ideal de dona?

Que sigui de la meva aixecada i que sigui bona mestressa de sa casa

Es diu Felip Domenech i Costafreda, té 19 anys. Cabell fosc i ulls de color marró.

Nom artístic?

Marian Ferrys

Experiències musicals?

De petit tocava l'armònica

Preferències musicals?

Led Zepelin, Beatles com a conjunt i com a solistes Bob

Dylan, Raimon i Lluís Llach

"Hobby"?

Els esports i la poesia

Tipus ideal de dona?

Agradable, amb personalitat i sincera

Es diu Ramon Calderó i Solsona, té 17 anys (és de Puigverd).

Cabell moré i ulls de color marró.

Nom artístic?

Randy

Experiències musicals?

Quan era així de petit ja cantava

Preferències musicals?

Henry Sthepen, Tom Jones i

Basilio

"Hobby"?

Caçar

Tipus ideal de dona?

Roses i altotes

Es diu Jordi Oró i Puig, té 19 anys. Cabell ros i ulls verds.

Nom artístic?

Remigi Marsella

Experiències musicals?

Sempre he sentit la música. de

petit vaig anar a cantar a Radio

Lleida Spedy Gonzalez

Preferències musicals?

Rollings Stones, Aprdites Child

i com soliste James Brown i

Otis Reeding

"Hobby"?

Llegir llibres

Tipus ideal de dona?

Alegre, enteligent i amb sentit de l'humor

FESTA MAJOR D'ARTESA DE LLEIDA

Dies 25, 26, 27, 28 i 29 de Setembre del 1971

DIA 25

MATI, 11: Concurs Escolar de dibuix, patrocinat per la Caixa d'Estalvis Provincial de Barcelona.

12: Presentació de l'Orquestra de primera categoria
AMOGA

TARDA, 5: Partit de futbol FEMENI entre els equips
U. D. HURACANS I PUIGVERT

7: Sessió de Ball per la mateixa Orquestra.

NIT, 10: Projecció de la pel·lícula **MARTA**
A continuació: Ball de nit i comiat de la gran Orquestra **AMOGA**

DIA 26

MATI, 10: Campionat provincial d'ESCACS, entre els equips d'ARTESA I ALBAGES.

1: Presentació de la formidable Orquestra
Estrellas Negras

TARDA, 5: Partit de FUTBOL, Campionat de Futbol d'Aficionats, entre els dos equips
Montoliu i Artesa

Trofeu donat per l'Excm. Ajuntament.

7: Animat Ball per la mateixa Orquestra.

NIT, 11: Gran Espectacle SHOW VERANO 1971, presentat per JOSEP LLUIS BARCELONA, amb l'actuació, entre altres, de *Emili Vendrell* i *Germans Calatrava*.
Seguidament ball de nit.

DIA 27

MATI, 10: **OPEN INFANTIL**, patrocinat per la Caixa d'Estalvis Provincial de Barcelona.

MIGDIA, 1: Ball per l'Orquestra
Estrellas Negras

TARDA, 7: Ball per la mateixa Orquestra

NIT, 11: Es projectarà el film

El Compromiso

A continuació: Ball i despedida de l'Orquestra **Estrellas Negras**

DIA 28

MATI, 1: Ball pel Conjunt artesenc

Els Tartanys

TARDA, 4: Formidable partit de FUTBOL entre els equips de **Casats i Solters** seguit d'una divertida **GIMKAMA**.

7: Sessió de Ball pel mateix Conjunt.

NIT, 11: Serà projectada la pel·lícula

Ahora me llaman Sr. Tibbs

A continuació: Ball per l'esmentat Conjunt local **ELS TARTANYS**.

DIA 29

MATI, 10: Concurs local de TIR AL PLAT, patrocinat per la Caixa d'Estalvis Provincial de Barcelona.

1: Ball matinal per l'aplaudit Conjunt

SANTANE

TARDA, 4: Cucanyes pels nens de la població.

7: Ball pel mateix Conjunt.

NIT, 11: Sessió de Cinema, amb la pel·lícula

¿Qué tal Pussyeat?

A continuació, Ball de nit i comiat del
Conjunt Santané

La Comissió.

Una conversa amb Els Tartanys 25 anys després

Dins d'aquest monogràfic que teniu a mans, hem volgut conèixer el parer personal dels integrants d'Els Tartanys i per això, sense gaires pretensions, hem fet unes quantes preguntes a Josep Mª Porqueras, Felip Solé, Ramon Calderó, Jordi Oró i Felip Domenech.

Què us ha mogut a tornar a actuar en públic?

JMP: *La veritat és que m'han portat molt enganyat. Al mes de novembre de 1993, quan ens vàrem reunir per primera vegada, es va plantejar celebrar el 25è aniversari tocant 4 o 5 cançons per al proper vuit de desembre, cosa que em semblava assequible, però avui ja n'estem assajant 35 i la setmana que ve potser seran 50, cosa que és certament greu.*

FD: *La iniciativa va sortir de Ramon Calderó, però sondejant altres membres.*

FS: *Aprofitant la inèrcia de la celebració dels 25 anys de la Femosa i de*

l'Agrupació de Sardanistes Dolç Esforç, va sorgir la iniciativa, però com sigui que ens hi hem trobat a gust, pràcticament resultava igual fer 8 que 25 cançons, i per això s'ha anat ampliant.

JO: *A més ens agrada la música i disfrutem assajant i preparant les cançons.*

FD: *Particularment feia 25 anys que no tocava el saxo i tenia força por de fer-ho, però ha resultat més fàcil del que ens pensàvem, doncs de bon començament gairebé ho consideràvem impossible.*

RC: *Celebrar el 25è aniversari ens semblava molt amunt, però penso que ho hem superat més aviat del que ens semblava, doncs al nivell que estem ja avui no em semblava a l'abast.*

A nivell personal què representa per a cadascú de vosaltres la música?

JMP: *Particularment la música ha estat una etapa molt important de la meua vida, donant-me molt*

oxigen a nivell personal i una vàlvula d'escapament per tal de poder gaudir de la vida.

FS: *Quan era jove era un motiu per a poder sortir i presumir, en certa forma, fora del poble, i actualment una vàlvula d'escapament, mentre fas això no penses en res més, en gaudeixes i t'agrada passar una estona així*

RC: *Ja de ben petit començava tocant la bateria i cantant, i com que hi disfruto per això vaig suggerir de tornar a organitzar com a mínim el 25è aniversari.*

JO: *La música la porto a dins i sempre m'ha agradat.*

FD: *Sempre m'ha agradat però el cert és que mai havia disfrutat tant com ara de la música.*

Vosaltres què vàreu dedicar una part de la joventut a la música com considereu que era la joventut fa 25 anys respecte la d'avui?

FD: *Crec que la joventut de la nostra època considera*

que va trencar motllos i els d'ara s'han trobat amb moltes coses ja fetes, mentre que la nostra era molt rebel, era el temps dels cavells llargs, hippies, Beatles i es van trencar molts esquemes, i de fet els anys 60 foren un moment molt important a nivell de tot el món doncs es va canviar el funcionament de la societat en si. De fet hi ha una cançó d'en Pere Tàpies que diu que la joventut no té cura ni té mida, salta marges, salta parets i tots els deures i tots els drets.

FS: Crec que de joves tot el que volíem ens ho havíem de buscar nosaltres. Ara el que nosaltres vàrem tenir com a mancança, no deixem que els nostres fills estiguin sense, cosa que segurament no els hi és bo i s'haurien de començar a espavilar; el món no els tractarà com ho fem nosaltres.

JMP: Crec que el que vàrem aconseguir en aquell moment va ésser gràcies a l'esforç de cadascú i del grup en si. Econòmicament vàrem començar emprant 100.000 PTA. i treballant fora de casa per poder pagar el professor i els instruments cada mes. Crec,

però, que la joventut d'avui també fa els seus esforços però per a mi fou una epopeia i grossa.

Quina anèdocta a nivell personal considereu que és més significativa o en guardeu millor record?

FS: Potser quan vàrem tenir l'oportunitat d'anar a Mallorca i al final no s'hi va anar o a Calella. De fet n'hi ha moltes: des que el baix es va trencar el cap en una piscina i també recordo un dia que vàrem coincidir amb el cantant Basilio al Palau de Vidre.

JMP: De fet hi ha anècdotes de tots els colors, des que ens posàvem a dormir a la furgoneta i a la millor ens despertàvem en un poble que no era Artesa i també anar arreplegant taronges i mandarines. Igualment l'actuació als Comtes d'Urgell, a l'elecció de la Maja internacional. De fet vàrem fer molt bones amistats.

FD: També hem de dir que la majoria estem casats a conseqüència de les actuacions del conjunt.

Durant aquest parèntesi de 25 anys creieu que la vida es fa més aviat seguint la

partitura o d'oïda?.

JO: A estones seguint la partitura i a estones improvisant. Si ets molt estricte sovint t'has d'esmunyir com pots.

FD: Crec que la vida et porta, no es una partitura escrita sinó que s'ha de fer cada dia i sovint no es pot triar el que un no vol.

FS: Normalment quan vols seguir una partitura has d'improvisar i sovint se segueix sense voler.

JMP: De fet tothom té alguna mena d'esquema de partitura de la montada però sovint es trenca i has d'anar d'oïda per continuar endavant d'una altra manera, anar passant.

Què en penseu de la música moderna actual?

FD: M'agrada bastant per què és molt marxosa, amb força ritme, però considero que com la música lleugera dels anys 60 no se n'ha fet. De fet moltes de les cançons d'aquell temps encara es canten avui. A més la tècnica ha suplit molt la condició dels músics, i al nostre temps tot era molt més rudimentari, i avui de fet de vegades una sola persona fa com si toqués una orquestra simfònica.

JO: Hi ha cançons molt boniques però també n'hi ha que són una llauna.

RC: Avui encara es programa molta música dels anys 60 i 70, i de fet abans es tocava solament amb la partitura davant, tot i que també es fa bona música.

FS: Crec que de música bona també se'n fa, però que la que tothom té com a bona és música de marqueting, a la que les multinacionals fan pujar o baixar.

JMP: Sempre m'ha agradat la música però crec que la de llavors era la millor.

Després d'aquests 25 anys que en penseu del país, abans i ara?

RC: Crec que s'ha donat un canvi total. Cal pensar que els canvis són cap a millor però crec que en 25 anys s'ha donat un gran canvi a Espanya.

FD: Crec que abans hi havia coses bones i d'altres de dolentes com ara, però la tècnica ha avançat molt. Fa 25 anys encara hi havia carros i avui ja tots hem tingut més d'un tractor. Els sistemes de conreu han canviat, i els ordinadors han portat molt avenços i

també s'ha anat a la Lluna. Les relacions familiars, però, possiblement eren més estretes que ara. Sia perquè tenim tots més neguit o hem de treballar més hores, tot és més fred. Econòmicament fa 25 anys la fruita començava a valer diners, el pagés veia el futur clar. Avui la pagesia veu el seu futur negre, amb un canvi sorprenent i per això ha marxat molta gent del camp. En teoria la gent té avui més cultura i hi ha més gent que estudia, però de fet abans hi havia més amistat i no tant egoisme, i es notava en les relacions a nivell de poble, i s'ha anat perdent, aquestes són molt més esporàdiques i s'ha convertit la gent en una mena de màquina.

JO: Crec que ens hem tornat individualistes i egoistes i anem tots a la nostra.

JMP: Crec que la convivència de llavors actualment no es viu, s'han transformat moltes coses a nivell social. Cada dia que passa té coses bones i dolentes.

Jugant amb el tema de les hipòtesis quina cançó us agradaria cantar i davant de

qui?

JMP: Crec que si estic avui aquí es per tocar i perquè m'agrada fer-ho per a la gent d'Artesa, sense cap altra fita que tocar el dia del 25 aniversari, a la Sala de la Llar del Productor.

FD: Hi ha cançons dels Beatles que m'agraden molt, com El boig del turó, i d'altres com p.e. Prity Woman, però sempre a Artesa o bé en un poble, però amb gent coneguda.

Què espereu de la gent el dia del vostre retorn?

JO: Esperem que surti bé i que a la gent els agradi.

JMP: Desitgem que ens surti bé l'actuació, sobretot com a èxit personal.

FD: M'agraria que aquest esforç que hem fet per aquest 25 anys no s'acabés aquí i tot i no tocar com ho fèiem abans perquè tenim d'altres lligams, m'agradaria tocar 6 o 7 vegades a l'any i així poder assajar i fer música amb una certa continuïtat. Fer-ho quan ens anés bé i poder així disfrutar, tant nosaltres com el públic.

RC: Esperem que el públic disfruti molt. Nosaltres hi hem posat tot el que hem sabut i sabem, però

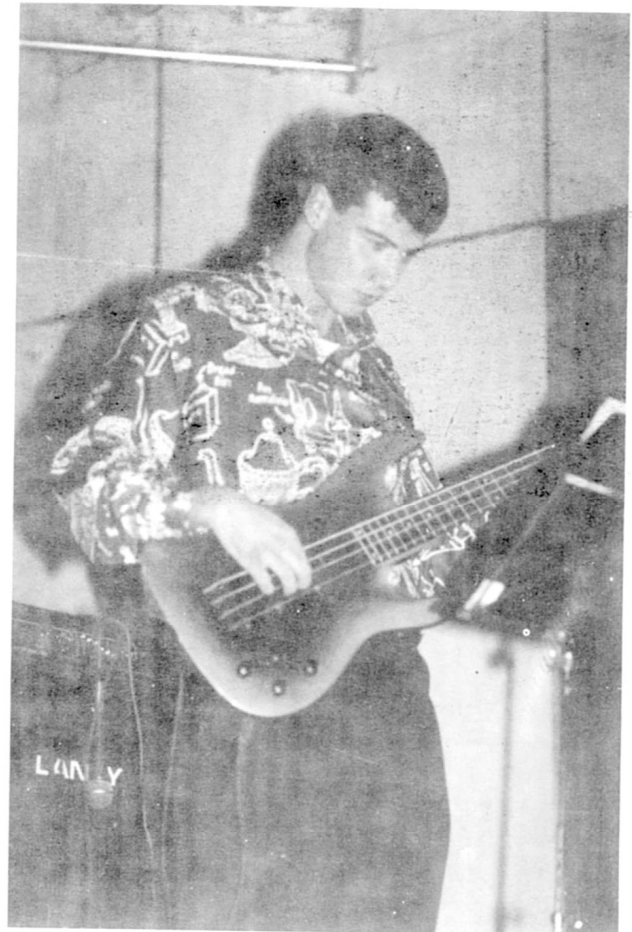
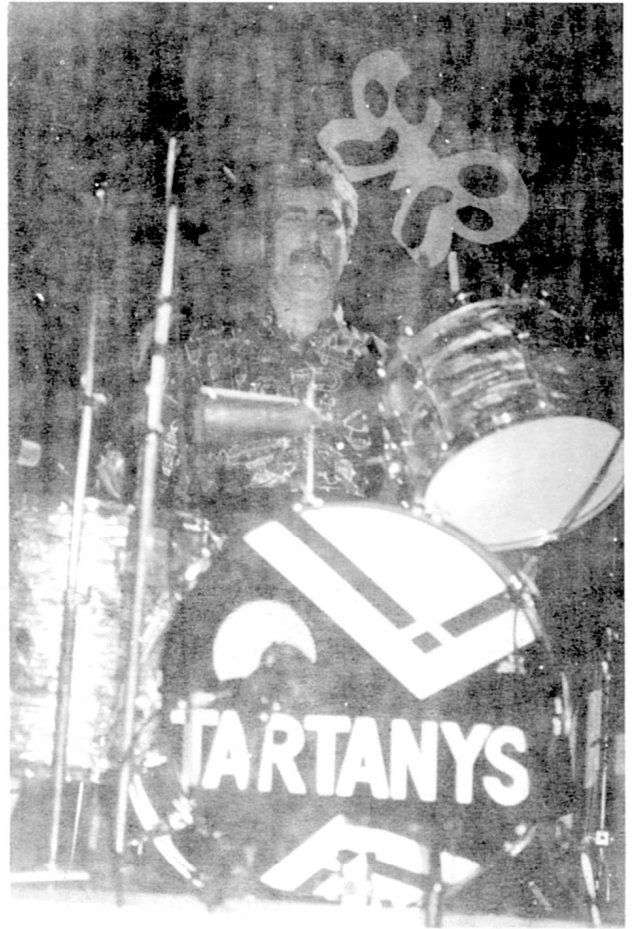
esperem, alhora, que si hi ha alguna errada també es comprendrà.

FS: *Creiem que si quedem contents segurament serà perquè ens haurà sortit bé i així la gent també haurà quedat contenta.*

JRSG

Els components del conjunt Els Tartanys.

CAP ALLÀ 1969

Ara, després de vint-i-cinc anys de la data que van actuar per primera vegada el conjunt musical artesenc *Els Tartanys*, costa de situar-se en un punt exacte des d'on poder refer, mentalment, l'ambient del nostre poble pels volts de 1969. Costa de tornar endarrera en el record perquè tot ha anat canviant (lentament, però inexorable) en el nostre entorn sense gairebé adonar-nos-en. De sobte, patapam!, ja han passat vint-i-cinc anys, i encara que això no costa gaire de dir, sí que són un bon grapat d'anys, en el transcurs dels quals han esdevingut, tant dins de la nostra vida com al nostre país o al món, un munt de coses que en aquell 1969 no hauríem estat capaços de imaginar.

Els anys seixanta arreu del nostre país, però també al nostre poble, eren viscuts amb molta intensitat. L'obertura de l'Església després del Concili Vaticà II i l'època del ministre Fraga, coincidint amb uns moments d'un notable creixement econòmic en el sector agrícola que ens era més proper, el qual va propiciar una ràpida mecanització i, al mateix temps, modernització del camp, esborrant velles rutines i deixant al pagès més hores de descans o

lleure. Tot plegat va impulsar una nova manera de pensar i fer les coses. Aquest canvi de mentalitat en el cas dels joves, es va veure reflectit en la moda de les discoteques i de l'anar a passar les festes fora del poble, gràcies també a la rècula de nous cotxes que cada any entraven al poble. Per un altre costat, al marge de tot això, hi havia un remarcable moviment cultural: *La Femosa* ja feia dos anys que funcionava (prenent relleu a l'Agrupació Juvenil) portant a cap tota mena d'activitats. Els sardanistes de *Dolç Esforç* estaven en la seva plenitud, com ho estava, així mateix, els actors del *Quadre Escènic*. També llavors, començaven a actuar els components del futur *Grup de Recerques Arqueològiques* localitzant els primers assentaments prehistòrics al nostre terme i arplegant tota mena de materials arqueològics que farien possible que, dos anys després (1971), s'inagurés el Museu Local Arqueològic que, en la seva especialitat, és un dels més interessants de Catalunya. I seria també, per aquells voltants (després d'anys de ser reivindicat), que Artesa tornaria a tenir un camp de futbol permanent.

hauríem de cercar dins

d'aquest context polític-religiós-econòmic-cultural per trobar l'estímul que va motivar que una colla de joves els passés pel magí de fer el disbarat de voler formar un conjunt musical; dic disbarat perquè a Artesa no en teníem tradició (el més calent era a l'aigüera) i ells mateixos eren analfabets, o gairebé, en qüestió de solfeig, però, com diu la dita: *fa més el que vol que el que pot*. S'ho van proposar i se'n van sortir, i a l'hora de triar el nom pel seu conjunt en van triar un d'especial: *els Tartanys*.

Els Tartanys, com a conjunt musical, van durar uns quants anys i, potser, n'haurien durat més si no haguessin tingut l'obligació d'anar a la mili ni les ganes de festejar... Avui, que han volgut tornar a organitzar-se per a celebrar els vint-i-cinc anys de la seva presentació pública, el panorama musical del nostre poble no és, ni de bon tros, tan desolador com ho era llavors, en aquest aspecte, ells, potser hi han tingut alguna cosa a veure.

A. Costafreda

AMB POQUES PARAULES

Que sigui un bell sarau la nostra vida

El 8 de desembre de 1969 els Tartanys actuaven per primera vegada. Era a Artesa, a la llavors *Sala del Hogar del Productor*. Vint-i-cinc anys després els Tartanys tornen a actuar, altre cop a Artesa, ara al mateix espai amb un altre nom, la *Llar del Productor*. Han passat vint-i-cinc anys i moltes coses, però sembla ahir. El pas del temps acaba per fer-nos conscients de la lleugeresa de què la vida és feta i ens mostra la nostra pròpia fragilitat de la forma més descarnada: allò que érem, allò que no tornarà; ens adonem de sobte, com qui mira postals antigues, que hem deixat enrera moltes coses -massa coses, probablement- que ben pocs ideals han esdevingut; que, indefectiblement, el temps és una fotografia esgrogueïda on al final a penes ens hi reconeixem. Es pot adoptar, llavors, dues actituds: la nostàlgica, aquell desig obsessiu de retorn impossible al passat o bé intentar viure amb plenitud cada moment

que ens pertoca.

Vint-i-cinc anys, els Tartanys han tornat. Ho han fet, penso, de la millor manera possible: no com a exercici de nostàlgia sinó per oferir el regal d'una estona agradable de música objectiu per al qual nasqueren i per al qual han treballat fermament. El que ho hagin fet en una data tan emblemàtica d'aniversari és una simple coincidència, l'espurna que encén el mecanisme d'acció sense la qual molt probablement no hauria estat.

Els Tartanys no tornem simplement, reneixen de la voluntat de seguir farcint el que ha estat un dels espais culturals artesencs més lamentablement descuidats. Han hagut de ser ells altre cop. Dissortadament a Artesa des que els Tartanys conclogueren, ha penes si han sorgit experiències musicals, a excepció feta dels Grallers, l'aventura en solitari de Jordi Oró i l'esforç pedagògic d'Eloi Oró i Eva Drudis. De poc temps ençà,

però, per fortuna, han aparegut dues iniciatives molt interessants en un poble amb tan pobra tradició musical com el nostre. Per un costat l'Orfeó, que tan bons fruits està donant i per altre aquesta nova singladura dels Tartanys.

Els Tartanys no es proposen simplement un acte de record, un mirar enrera enyoradís i planyivol, sinó la reafirmació d'ells mateixos i de tots aquells que vulguem acompanyar-los el 8 de desembre d'aquest 1994 a un pas d'expirar. La seva tasca no ha de limitar-se simplement a un recital d'aniversari. Cal que continuïn, cal que aixopluguin tots aquells joves, o no tan joves, que tinguin inquietuts musicals -ànim Miquel-, cal que continuem amb ells al compàs de la música i de la dansa, tots plegats en un sarau de festa i alegria.

Felip Gallart i Fernández

COSES DEL NOSTRE TERME

- Les fites -

Com és ben sabut de tothom, les fites acostumen a ser unes pedres llargues (de diferents formes, segons el lloc o el terme) que, plantades verticalment a una distància d'uns dos-cents metres (aproximadament) una de l'altra, assenyalen els límits d'un terme, partida o finca molt gran, tripus Grealó o Matxerri (la primera al terme de Lleida i l'altra al de Castellidans). les fites que limiten el nostre terme són quadrangulars i, sobresurten del terra, entre un metre i un metre i mig. Les més fàcils de veure són les que limiten el terme d'Artesa de Grealó i Vinatesa (terme de Lleida) perquè són posades a tocar l'ample camí que anomenem carrerada. Per la mateixa raó, les més difícils de localitzar són les que limiten el terme d'Artesa amb el de Puigverd, perquè entre aquests dos termes no hi ha cap camí ni cap espai sense conrear.

Aquestes pedres estan clavades directament al terra sense l'ajut de cap mena

d'argamassa que les subjecti. A totes les fites, adossades a la seva base, hi ha dues o més pedres planes i de la mateixa amplada que les fites, clavades també al terra i sobresortint d'aquesta entre un pam i un pam i mig; són les filloles que en un primer cop d'ull, semblen posades allí per estrebar la fita i ajudar-la a no caure, però no, la funció d'aquestes pedres és una altra que, ara, intentaré explicar.

Si per un d'aquests atzars que a vegades ocorren, ens passés pel cap de seguir, una a una, totes les fites que encerclen el nostre terme, segurament que, pel costat de Llevant, al llarg dels termes de Puigverd i Matxerri, no tindriem cap problema d'anar-les veient, perquè, per aquest costat, el terme segueix una línia més o menys recta, però pel costat de Ponent (Vinatesa, la Cogullada i l'Astó) potser ens podríem trobar amb més d'una dificultat per localitzar-les degudament, ja que, aquí, el

terme fa unes entrades i sortides molt pronunciades, i quan això passa i la vegetació de bosc baix és molt espessa, ens podria costar una mica trobar la situació de l'altra. En aquests casos, la posició de les pedres filloles de les fites, ens poden ser d'una gran ajuda. Als punts que les fites van en línia recta, les filloles estan posades a tocar la fita en tota la seva superfície, però en els indrets on els límits del terme fan una entrada o sortida pronunciada llavors les filloles estan posades de manera que, mentre una punta toca la fita, l'altra se'n separa quatre dits, un pam o el que calgui per assenyalar. així, la posició de la fita que, immediatament, la segueix. Quan hom arriba a la posició d'una fita qualsevol, mirant la posició de les filloles, sabrà on cercar la posició, per un costat o l'altre, de la fita que ve a continuació. Encara que tot això no és gens important, crec que val més saber-ho.

A. Costafreda

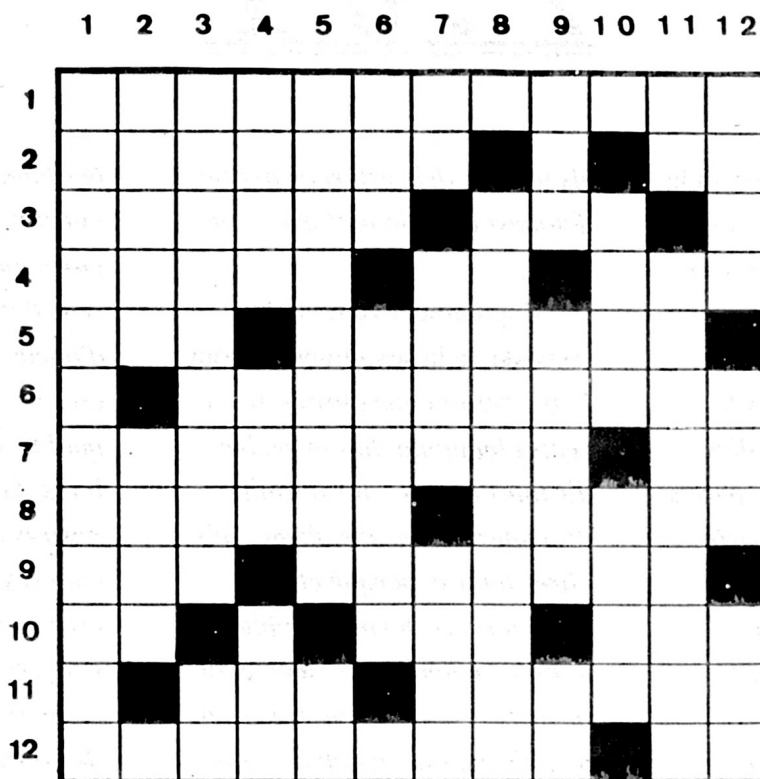
MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1-. Estat format per Anglaterra, Escòcia, País de Gales i també l'Ulster. 2-. Pregària llatina. Divuitena lletra catalana. Passat per aigua, dur, remenat, etc. 3-. Àgata. Net, lliure d'imperficcions. La consonant d'abans. 4-. Estat de les Antilles. Nota musical. Vocal repetida. 5-. Habilitat, destresa. En femení, llengua oficial a Irlanda. 6-. Mil. Part de la matemàtica. 7-. Que estudia la genètica. Forma de pronom (vosaltres, vos). 8-. Veremar, collir els raïms Servent de l'antiga Grècia. 9-. Escola Diplomàtica Catalana. Relatiu a la tintura. 10-. Article masculí balear. Cent. Amb article, capital de Bolívia. Organització anarquista formada el 1927. 11-. Nord. Volum, part d'una obra extensa. Aptitud, intel·ligència. 12-. Gira a mitges. Servei telefònic.

VERTICALS

1-. Tot seguit, novelista anglès (el factor humà, el tercer home). 2-. Vessar aigua sobre un cultiu. Creador del sadisme, però tot desgavellat. Consonant. 3-. Aquità, pertanyent a l'Aquitània. Consonant repetida. 4-. Despullat, sense roba. pala de fusta per a remar. Motor de l'aparell circulatori. 5-. Que té dos dits o dos dígit. Pronom. 6-. Satel·lit de Saturn. Al revés mineral de ferro. Consonant. 7-. El pronom d'abans però al revés. Adobs d'excrements. Nom de dona. 8-. Consonant. Disposar en forma de paletes o palets. 9-. Al revés, setè planeta del nostre sistema. Forma prefixada del mot italià. Article femení. 10-. Consonant. L'oli d'aquest arbust és molt bo com a purgant. Que no té pares. 11-. Repetit joguina que puja i baixa. Habitants de lacútia (antiga URSS). 12-. D'or o semblant a l'or. Llum dels aparells fotogràfics. Empresa nord-americana de telecomunicacions.

SOLUCIÓ

HORITZONTALS

- 1.- Gran Bretanya. 2.- Requiem. R. Ou. 3.- Agueda. Pur. R. 4.- Haití. Fa. III. 5.- Art. Gaèlica. 6.- M. Arimètica. 7.- Genetista. Us. 8.- Raimar. Hota. 9.- Edc. Tintori. 10.- Es. C. Paz. Fat. 11.- N. Tom. Talent. 12.- Entregira. St.

VERTICALS

- 1.- Graham Greene. 2.- Regar. Eads. N. 3.- Aquitànic. Tt. 4.- Nuèt. Rem. Cor. 5.- Bidigitat. Me. 6.- Rea. Pirita. G. 7.- Em. Fems. Natl. 8.- T. Paletitzar. 9.- Ura. Italo. La. 10.- N. Rict. Orfe. 11.- Yo. Iacutians. 12.- Auri. Asa. III.

7.01

De fet només calia veure-li la cara per adonar-se que estava molt enfurismada, i ben encesa no parava de parlar: *Diuen que nosaltres som un símbol del Nadal, que sense nosaltres la joia i la il·lusió d'aquests dies no ultrapassaria les quatre parets de les cases de cadascú, però em sembla que no n'hi ha per tant, ¿quina joia pot ésser autèntica i alhora tenir el seu origen en la destrucció de la natura, en la contaminació atmosfèrica, i en el consum abusiu de l'energia?. Nosaltres com a coses no podem transportar ni transformar la il·lusió, això són sentiments imperfectes que han de transmetre i acullir les ànimes d'aquests éssers que també imperfectes veiem passar avall nostre. No som res més que l'ornament que embolica el Nadal, com el paper de color ho fa als regals.*

La veïna de la seva dreta estava més pàl·lida i intentava treure una mica de maror de l'assumpte: *No diràs que no t'agrada veure com la gent se saluda i es dedica un somriús, alhora que es desitja pau, amor, felicitat i la millor de les sorts per al nou any que ha començat?. Com sembla respirar il·lusió i afany de reunir*

els millors dels esforços per fer d'aquest un món millor en què viure.

Ràpidament va rebre la resposta de la seva interlocutora: *I tant, resulta que durant tres-cents cinquanta dies es poden dir totes pestes, i fer les mil porcades els uns als altres, i els altres quinze, perquè el calendari així ho mana, oblidar totes les jugades que hem fet al proïsme, i actuar com si res no hagués passat, en cap dia com en aquests es veu més hipocresia, sentiments falsejats, i programats per aquests carrers. Davant de tanta mentida preferiria el risc i l'aventura de viatjar per llunyants països exòtics, com les nostres companyes que fa poc han marxat cap a Dakâr, que no pas romandre aquí, quan el fred i la boira t'omplen de gebre i a més sabent que no podrem ni veure ni ésser cec testimoni de la primavera, de les revetlles de l'estiu.*

La seva companya ja en començava a estar tipa de sentir la mateixa cançó dia rera dia, i per això no es va poder estar de dir: *Tots sabem que no tots els bons desitjos es compliran, però hem de pensar que la gent de tant en tant té ganes de fer ratlla i començar de nou, d'oblidar i*

perdonar tot el que es pugui, i intemptar ésser millor. Deixa'ls que quan el calendari perd les seus darrers fulls, i n'han d'obrir un de nou, vulgui escriure una història que a la qual tots hi tinguem el paper de bons. Sí que hi ha companyes nostres que coneixeran altres cultures, altres paisatges i altres civilitzacions però d'aquestes tan viatgeres la majoria no poden ésser res més que mut testimoni de l'aprenentatge d'algun "18-anys-recent-complets" i que en el millor dels casos la sensació amb més risc que viurà serà la imposició d'una sanció per conducta temerària per excès de velocitat en un revolt, acompanyada, això sí, d'una lleugera intoxicació alcohòlica a la sang.

Pràcticament desarmada la seva interlocutora va fer el darrer esforç: *I què em dius de les de la nostra espècie que saben de l'emoció d'estar en un quiròfan d'hospital, d'ajudar en la lluita contra la mort i la malaltia, de sentir tan a prop seu l'esforç de l'home que no es resisteix a sofrir, si no que posa tot el seu saber per a donar una millor vida als seus?. Allí sí que els sentiments dels humans es poden palpar, i són vertaders no pas disfressats d'afanys*

consumistes com els que veiem passar per sota nostre. Va respondre la de la seva esquerra: Sí, tot això que dius és molt bonic i sona a món més sincer, però la majoria de tots aquests esforços els podríem estalviar si fossim més curosos i tinguéssim més respecte amb la vida pròpia i la dels altres, i no tinguéssim sempre amb nosaltres aquest afany de destruir per allà

on passem. Està clar que en aquestes festes la gent compra més, però ho fa perquè vol oferir el millor del que pot als seus amics i parents, i també li fa il·lusió donar-se i donar als seus més propers un cert premi per haver viscut un any més.

La vermella va intemptar tornar a carregar: Sí, però podrien fer-hooooo

Acabaven de sonar les cinc del

matí, l'encarregat havia desconnectat l'enllumenat de Nadal, sabia que aquell era el darrer any que es col·locaven aquella llarga sèrie de bobmetes de color vermell i blanc intercalades, l'any vinent es substituïen per unes figures d'encesa programable per ordinador, segons els entesos, més boniques.

Felip II

EXISTEIX? ON ÉS? LA PODEM TROBAR?

Vostès s'han preguntat mai realment què és la *veritat*?. Tothom, a simple vista, sembla que ho hauria de poder explicar o que, simplement, sap el que és, però hi ha vegades que les coses més quotidianes, que semblen les més conegudes, són realment les que menys coneixem. Segurament estareu d'acord amb mi que, de vegades, hi ha persones diferents que estan discutint sobre un tema concret, i que una d'aquestes persones defensi unes idees perquè creu que són les vertaderes i, l'altra persona en defensi

unes d'oposades perquè creu que són aquelles les realment encertades. ¿Nosaltres, que ens ho mirem des de fora, podríem afirmar qui és la persona que té raó i, per tant, acceptar que aquelles idees són les veritables?. ¿Realment hi ha alguna persona en aquest món que pugui dir, amb certesa, quines són les coses realment veritables i que, per tant, són les que nosaltres hem de tenir en compte i hem de seguir?. ¿Com i de quina manera, podem saber que el sistema actual de la nostra societat és l'adequat, el que serveix i, per

tant, el correcte?. Per què també podria ser que fos una altra, no?.

¿Si no hi ha res o ningú que ens digui quina és l'autèntica veritat, arribarem a saber mai, en realitat, el que és vertader i, per tant, el que és bo, o sempre ens veurem sotmesos a aquests mateixos interrogants?.

Així, doncs, realment existeix la veritat?. A simple vista sembla que sí, que hauria d'existir, però si algú ens diu que sí que existeix, que ens ho demostrï, que ens ho demostrï i ens digui on és que la puguem trobar.

FOLKLORE ARTESENC

Històries i contes (3)

LA FONDA DÉU

Un dia, de bon matí, una colla d'amics van anar a agafar el tren per fer una visita a un poble que no coneixien, pensant-se que a l'hora de dinar ja foren altre cop a casa. Va passar, però, que voltant i voltant, tant per dins del poble com per les afores, es van perdre; no sabien trobar de cap manera el caní de l'estació del tren. Així que passaven les hores, la gana els començava a pessigar la panxa. Quan més desesperats estaven, van arribar prop d'una casa a la façana de la qual s'hi podia llegir en unes grans lletres: FONDA DÉU. El més petit de la colla que ja no podia les cames de tan afamat com estava, va cridar: *una fonda, una fonda, almenys podrem treure la panxa de perill.* Però els altres companys que s'havien adonat que l'edifici de l'estació era allí a tocar, li van dir: *res de fonda, cap a casa falta gent; si no hem dinat, ja soparem!* El jove, desconsolat, mirant altre cop

cap a la fonda, exclamà: *Es que no és el mateix dir: Fonda Déu, que adéu fonda.*

LA SARDINA GROSSA I LA XICA

Una vegada dos amics van anar a esmorzar a una fonda. L'hostalera els portà a dins un plat dues sardines, una de petita i l'altra força més grossa. El primer dels companys en servir-se agafà la sardina més grossa i se la posà dins del seu pa. L'altre sorprès per aquesta acció, li feu notar que això que havia fet era de molt mala educació, ja que en ser el primer a prendre, hauria d'haver agafat la sardina petita i no la grossa com havia fet. El primer company, però, sense immutar-se li va preguntar: *si tu haguessis estat el primer a prendre, quina sardina hauries agafat?*, l'altre sense pensar-ho gaire, li va contestar: *home, naturalment que jo hauria agafat la sardina petita, que és el que mana l'educació.* El primer, llavors,

li replicà: *doncs, home, no et queixos, que si tu hauries triat la xica, és la xica que t'he deixat i; per tant, és la que et tocava.*

LA SENYORA DE TOUS

Una vegada hi havia una dona riquíssima, tenia moltes cases, terres i ramats de vaques, ovelles i cabres, però tenia un defecte molt gros, i era que per menjar no li agradava ni el pa ni la carn; de fet no li agradava res llevat del moll dels ossos (la part tova de dins dels ossos) i per això la gent li deia la Senyora de Tous. Va passar que, amb els anys, i com que només li agradava el moll dels ossos, per atipar-se en cada àpat, necessitava fer matar uns quants caps de bestiar. Aquesta despesa tan desafortada, dia darrera dia, any darrera any, va fer que se li acabessin els ramats i els diners per a comprar-ne més. Poc a poc va haver d'anar venent totes les terres i les cases de la seva propietat i,

fins i tot, la gran casa on, vivia. D'aquesta manera va acabar més pobra que una rata i, per poder menjar, va haver d'anar a demanar caritat, menjant el que bonament la gent li donava, no rebutjava mai res perquè sempre tenia molta gana.

Amb tot i la seva dissort, encara es lamentava de no poder menjar, de tant en tant, un bon plat de moll d'ossos, ja que malgrat la seva gana, res no trobava bo, menjava per no morir-se de gana, a la pura força. Vet aquí, però, que un dia, va arribar, tot captant, a un poble que no havia estat mai, allí una veïna de bon cor, veient-la tant desvalguda, va donar-li, com almoïna, un tros de pa i unes quantes nous. A la captaire, aquest present, li va fer més angúnia que goig, però, com que tenia tanta gana, es va asseure, va trencar les nous i se les menjà junt amb el tros de pa i mireu per on, aquella menja li va agradar tant, se la menjà tan agust, que no es va poder estar de dir:

*Si hagués sabut lo bo que és
lo pa amb nous
encara fóra
la Senyora de Tous.*

LES SOPESES D'ALLS BUFATS

Un dia, una colla d'amics caçadors que havien matinat molt per anar a caçar en un indret que encara no hi havien estat mai, cap allà als volts del migdia, cansats de tan caminar i decebuts de no haver caçat res, es van adonar de cop que s'havien perdut, però el que en aquells moments més els preocupava era la gana que feia estona que els acompanyava. Cansats i afamats, encara van haver de caminar molt fins que van arribar a una caseta perduda per aquells móns de Déu. Van trucar i els va sortir una velleta arrugada que només tenia una dent a la part de dalt de la boca. Quan li van dir que estaven afamats i li van demanar alguna cosa per a menjar, la velleta els va dir: *vés què us faré, pobreta de mi, si no tinc res a casa,* però veient-los tan cansats, es va repensar i els va dir, *mireu, si us hi aconformeu, us podria fer unes sopes d'all bufat.* Els caçadors que no es trobaven amb ànims per seguir caminant li van respondre: *lo que sigo, amb qualsevol cosa ens aconformem.*

Mentre la velleta era a

preparar-los el menjar, els caçadors es van ajeure per terra a descansar i a esperar amb impaciència el dinar. Entre la colla d'amics, però, n'hi havia un de molt maniàtic, tan maniàtic era que mai no es menjava res que no sabés ben bé el que era. Per això, quan la vella va marxar a fer les sopes, ell la va seguir mig d'amagat, per si podia veure de la manera que aquella dona cuinava. Per un forat de la porta de la cuina, aquest caçador maniàtic, va veure com la vella, després d'amplir els plats amb sopes fetes de rosegons de pa, agafava els alls i, un a un, els trinxava amb l'única dent que tenia i que, quan ja els tenia trinxats dins la boca, els bufava per sobre les sopes. *Vet aquí el que són les sopes d'all bufat, va dir-se el llepafils, excs, quin fàstic! quina mania, no, no en menjaré pas.*

El caçador maniàtic, però, com que tenia tanta gana, i havent decidit ja que no tastaria les sopes que feia aquella remaleïda vella, es va posar a furgar per tota la casa per tal de trobar qualsevol cosa que portar-se a la boca. Cercant, cercant, va trobar al palmar de la llar de foc, un bon tros de cansalada,

embolicada en un paper, que feia un goig que enamorava. Sense encomanar-se ni a Déu ni al Dimoni, i després d'assegurar-se que no l'havia vist ningú agafà la cansalada i se la va menjar sense ni respirar de tan bona que la va trobar.

Quan, més tard, la vella va començar a servir els seus afamats companys els plats de sopes d'all bufat, ell, per no menjar-ne, va fer veure que no es trobava bé, que li feia molt mal el ventre. Els seus companys, tot menjant amb deliri les sopes d'all bufat, li deien: *menja'n, home menja'n, són boníssimes i t'aniran molt bé*, però ell, mig rient per sota del nas, pensava: *mengeu, mengeu, beneïts, si sapiguéssiu com estan fetes aquestes sopes us sortirien panses per tot arreu. No, no, a mi no em fotreu pas, no les tastaré per molt bones que sigon*. Entre aquestes entrà al menjador un xiquet tot corrent i tot dirigint-se a la vella li va dir: *padrina, que heu tocat del palmar el tros de cansalada que fem servir per untar les morenes del cul del padri?!!*

A MUNDO MUNDO

Diuen que una vegada, per aquests voltants, hi vivia una dona castellana que tenia un gat molt gros i mans al qual li havia posat el nom de *Mundo* i no cal dir que l'estimava molt. Un dia, el marit d'aquesta dona, que ja feia molt de temps que malaltejava, es va morir, però aquesta mort no va afectar gaire a la seva esposa, la qual, un cop va haver-lo amortallat, va baixar al corral i va matar el pollastre més gros que va trobar i, sense cap remordiment es va posar a guisar-lo a la cassola amb la intenció de menjar-se'l, tot, ella sola. Quan tenia el guisat enllestit, unes veïnes inoportunes que s'havien assabentat de la mort de l'home de la seva veïna, van trucar a la porta per donar-li el condol i aconsolar-la. Quan la mestressa del gat va sentir les veus d'aquelles dones, abans d'obrir-les, va amagar ben amagada sota els fogons, la cassola amb el pollastre i, perquè les dones no s'adonessin de res, es va posar a plorar i a somiquejar fingint una gran pena per la mort del seu espòs.

Així que les dones de tot el veïnat anaven passant per

casa seva, ella vingia plorar i plorar: *mira, xiqueta*, li deien les veïnes, *no som res en aquest món, però una s'ha d'aconsolar*, i ella vingia plorar i fer que sí amb el cap. Mentre tot això passava, el seu gat, mans i llustrós (que els gats passen pels descuidats) anava fins on era la cassola i marxava amb un tall de pollastre a menjar-se'l lluny de la gent i quan se l'acabava tornava a buscar-ne un altre. En una d'aquestes anades i tornades, la mestressa, com voler-lo amenaçar, li deia: *a Mundo, Mundo, como te los vas llevando uno a uno*, i les veïnes, pensant-se que parlava per la mort del seu marit, li contestaven: *i tant, i tant, xiqueta, després de l'un l'altre, i és que no som res en aquest món*.

A Mundo, Mundo, siempre te llevas los mejores, i les veïnes: *i tant, xiqueta, i tant, sempre es moren les persones que un s'estima més, però vés, que hi farem, resignació*.

Quan per fi la vidua es va quedar sola, va córrer cap a la cassola per menjar-se el pollastre; però el gat, amb tantes anades i tornades, ja se l'havia menjat tot.

A. C.

